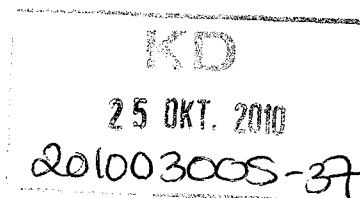

**DET KONGELIGE
ARBEIDSDEPARTEMENT**

Kunnskapsdepartementet
Pb 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref
201003005

Vår ref
201002620-/KRH

Dato
22.10.2010

Svar på høring av NOU 2010:7 Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Vi viser til brev fra Kunnskapsdepartementet av 21. juni 2010 med NOU 2010: 7, Mangfold og mestring – Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet.

Utredningen gir en bred beskrivelse av opplæringstilbudet for minoritetsspråklige i barnehage, skole og høyere utdanning, og peker på sentrale utfordringer innenfor disse feltene. Utvalget foreslår også en rekke tiltak som skal bidra til at flere minoritetsspråklige lykkes i opplæringssystemet.

I utvalgets mandat er sammenhengen mellom opplæring og arbeidsliv nevnt. Blant annet skal det legges et godt grunnlag for at minoritetsspråklige kan delta i arbeidsliv og/eller høyere utdanning, og utvalget er spesielt bedt om å vurdere/foreslå tiltak knyttet til blant annet overgang fra opplæring/høyere utdanning til arbeidsliv.

Ad. kapittel 7 og 8 - Barnehage og grunnskole

Arbeidsdepartementet ser generelt positivt på det å legge til rette for økt bruk av barnehage blant minoritetsbarn. Dette fordi barnehagedeltakelse synes å ha positive langtidseffekter, blant annet med hensyn til barnas utdanningsnivå og arbeidsmarkedstilknytning i voksen alder. Økt bruk av barnehage vil også mest sannsynlig bidra til å øke innvandrerkvinnens yrkesdeltakelse, noe som er viktig for å nå målet om høy sysselsetting.

Det er departementets syn at en økt innsats for å bedre skoleprestasjoner og

norskkunnskaper blant minoritetsspråklige i grunnskolen vil gi disse elevene et bedret utgangspunkt for senere utdanning og deltakelse i arbeidslivet.

Ad. Kapittel 9 - Videregående opplæring

Utvalget ønsker å få til en bedre tilrettelegging for høy gjennomføring og innsats for å motvirke frafall i videregående opplæring, og foreslår flere tiltak for å bidra til dette.

Arbeids- og velferdsforvaltningen vil møte mange av de ungdommene som dropper ut av videregående opplæring, og har slik sett en viktig rolle i å forsøke å formidle dem tilbake til utdanningssystemet – blant annet gjennom nær kontakt med oppfølgingstjenesten. Utdanning må anses å være hovedaktiviteten for personer i alderen 16-19 år. For ledige under 20 år som står uten arbeid eller skoleplass, gjelder den såkalte ungdomsgarantien, som innebærer tilbud om arbeidsmarkedstiltak fra Arbeids- og velferdsetaten. I tillegg er det etablert en oppfølgingsgaranti som skal gi utvidet oppfølging til ungdom i alderen 20-24 år som har vært ledige i tre måneder eller mer, og en tiltaksgaranti som skal sikre tilbud om tiltak til 20-24-åringene som har vært ledige i seks måneder eller mer. Flere av de unge i disse aldersgruppene har sammensatte problemer, og mangler fullført videregående opplæring.

Ungdom er en utsatt gruppe på arbeidsmarkedet. Økt gjennomføring av videregående opplæring vil ha betydning for senere sysselsetting. Vi vil understreke viktigheten av et tett samarbeid mellom arbeidsmarkeds- og utdanningsmyndighetene når det gjelder denne gruppen, og mener at behovet for samarbeid kunne ha vært tydeliggjort noe mer i utvalgets utredning.

Ad. kapittel 13 - Høyere utdanning

Arbeidsdepartementet mener det er viktig å få til økt rekruttering av minoritetsspråklige til høyere utdanning, og sørge for en bedre overgang fra utdanning til arbeidsliv. Forskjeller i sysselsetting og ledighet blant minoritets- og majoritetsbefolkning som ikke har sin bakgrunn i ulike kvalifikasjoner gir grunn til bekymring, og krever økt bevissthet og samarbeid mellom flere aktører, herunder arbeidsgivere. Det vises i denne sammenheng også til undersøkelser gjennomført av Statistisk sentralbyrå som tyder på at innvandrere i større grad enn befolkningen for øvrig er overkvalifisert i forhold til jobbene de er ansatte i (Villund, Ole: *Overkvalifisering blant innvandrere. En registerbasert undersøkelse for perioden 2007-2009.* Statistisk sentralbyrå, Rapport 28/2010.)

Arbeidsdepartementet er positive til arbeid som kan bidra til å forbedre og effektivisere ordningene for godkjenning av utdanning, slik at det legges til rette for at flere minoritetsspråklige raskere får brukt sine ressurser i arbeidslivet.

Ad. kapittel 11 - Voksenopplæring

Utvalget tar for seg voksenopplæringstilbudet, og finner at tiden er inne for et løft på dette området - både når det gjelder innhold, organisering og finansiering. Det vises blant annet til at finansieringssystemet kan utgjøre et vesentlig hinder for at mange

minoritetsspråklige voksne skal få gjennomført grunnskoleopplæring og videregående opplæring, fordi de risikerer å opparbeide seg relativt høye lån sett i forhold til utdanningsnivået.

Vi støtter utvalgets vurdering av behovet for å finne ordninger som sikrer voksne i opplæring midler til livsopphold.

For Arbeidsdepartementet er det imidlertid viktig at det holdes fast ved at hovedansvaret for støtte til livsopphold i forbindelse med voksenopplæring og annen ordinær utdanning ligger hos utdanningsmyndighetene.

Det å finansiere utdanning med stønader og trygder, vil ofte stride mot det som er formålet med stønadene, og dessuten kunne gi uheldige insentivvirkninger. For eksempel vil bruk av dagpenger under utdanning kunne innebære en urimelig forskjellsbehandling mellom de som har opptjent dagpengerrettigheter og personer som finansierer sin utdanning gjennom lån. Det vil også stride mot dagpengeordningens formål og rolle i den aktive arbeidsmarkedspolitikken å åpne for at ledige skal finansiere ordinær opplæring/utdanning gjennom dagpenger.

Vi gjør forøvrig oppmerksom på at for overgangsstonad er situasjonen slik at dersom en er alene om omsorgen for barn under tre år, står den enslige forsørgeren i utgangspunktet fritt til å velge om vedkommende vil være i aktivitet (arbeid eller utdanning). Fra og med barnet fyller tre år, må stonadmottakeren være i aktivitet som utgjør minst halvparten av full tid.

Utvalget viser for øvrig til et forsøk med å utvikle opplæringsmodeller på videregående opplæringsnivå som gjennomføres i samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten, og som innebærer mulighet for å benytte Arbeids- og velferdsetatens tilskuddsordninger. Utvalget mener dette bør evalueres og vurderes utvidet.

Det må understrekes at ledige som deltar i dette forsøket hele tiden skal være disponible for arbeidsmarkedet, og at undervisningen derfor skjer utenfor ordinær arbeidstid. Arbeidsdepartementet vil, sammen med Kunnskapsdepartementet, følge utviklingen i forsøket tett, og erfaringene vil bli nøye vurdert.

Ad. kapittel 12 - Bosetting og introduksjonsprogram inkl. norskopplæring

Utvalget mener det bør tas hensyn til hvilke kvalifiseringstilbud kommunene er i stand til å tilby når flyktingene skal bosettes i kommuner.

Departementet vil anbefale at det også, i den utstrekning det er mulig og hensiktsmessig, tas høyde for muligheter på det lokale arbeidsmarkedet.

Utvalget redegjør nærmere for erfaringer med introduksjonsprogrammet, og peker på flere forbedringspunkter i gjennomføringen av dette. Det etterlyses blant annet tidligere

intervensjon fra Arbeids- og velferdsetaten, slik at etatens ordninger kan nyttiggjøres i større grad, og gjerne parallelt med norskopplæringen som foregår i kommunal regi.

Vi er enig i at det prinsipielt sett ikke er noe i veien for at Arbeids- og velferdsetaten kan komme inn tidligere som aktiv samarbeidspart til kommunen overfor nyere deltakere i introduksjonsprogrammet. Etaten skal samarbeide med kommunen både når det gjelder planlegging og gjennomføring av introduksjonsordningen, og gjennomføringen av arbeidsmarkedstiltak i Arbeids- og velferdsetaten skal tilpasses brukernes behov.

I en del tilfeller har vi likevel forståelse for at det kan være vanskelig for den enkelte innvandrere å nyttiggjøre seg Arbeids- og velferdsetatens tiltaksspekter før norskkunnskapene er på et visst nivå. I tillegg vil lokale arbeidsgivere ofte stille krav til beherskelse av norsk språk ved ev. ansettelse, noe etaten også må ta hensyn til. Det er viktig å beholde en viss realisme knyttet til at deltakelse på arbeidsmarkedstiltak faktisk skal styrke den enkeltes muligheter for raskere overgang til ordinært arbeidsliv. Samtidig forutsettes det at Arbeids- og velferdsetaten utviser fleksibilitet og godt skjønn ved vurderingen av den enkelte deltakers forutsetninger og muligheter når det gjelder deltakelse i tiltak og arbeidsliv.

Utvalget peker videre på at norskopplæring i større grad bør ses i sammenheng med andre kvalifiseringstiltak, og at norskopplæringen bør differensiere mer ut ifra den enkeltes behov.

Gode norskkunnskaper er ofte avgjørende for innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv, og det er viktig at den kommunale norskopplæringen legger til rette for deltakelse i arbeidslivet. For mange vil det være hensiktsmessig å få tilbud om en mer praktisk rettet norskopplæring, for eksempel gjennom en kombinasjon av læring på skole/arbeidsplass.

Arbeids- og velferdsetaten skal tilby arbeidsrettet bistand til de som har problemer med å få eller beholde arbeid. Dette skal skje innenfor de økonomiske rammene etaten tildeles gjennom årlige statsbudsjett. Blant ledige skal ungdom, innvandrere og langtidsledige prioriteres ved inntak til arbeidsmarkedstiltak.

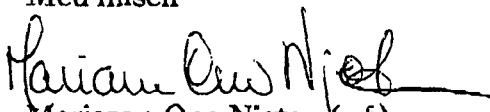
Opplæringstiltak som gis innenfor arbeidsmarkedspolitikken skal være et supplement til opplæring i det ordinære utdanningssystemet, og bidra til at arbeidssøkere kvalifiseres direkte til ledige stillinger. Opplæringstiltak i regi av Arbeids- og velferdsetaten kan tilpasses minoritetsspråklige arbeidssøkere og eksempelvis inneholde elementer av språkopplæring, men skal ikke erstatte den kommunale norskopplæringen.

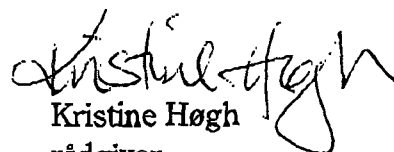
Selv om arbeid er et vesentlig mål, kan det på lengre sikt, og med tanke på å få et varig fotfeste i arbeidslivet, være hensiktsmessig for innvandrerne å benytte seg av

muligheten til å ta ut flere norsktimer, fremfor å søke tidlig, arbeidsrettet bistand som kan gi en løsere tilknytning til arbeidslivet.

Avslutningsvis vil vi peke på at det ikke bare er en sammenheng mellom lav/mangelfull utdanning og svak arbeidsmarkedstilknytning, men at dette også medfører økt risiko for lavinntekt og fattigdom. Vi vet at innvandrere er klart overrepresentert blant personer med vedvarende lavinntekt. Bedre opplæring og kvalifisering vil således også kunne gi et bedre grunnlag for deltakelse på arbeidsmarkedet og motvirke sosioøkonomiske forskjeller og fattigdom blant personer med minoritetsbakgrunn.

Med hilsen

Marianne Ono Njoten (e.f.)
konst. ekspedisjonssjef

Kristine Høgh
rådgiver